

**ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА АХБОРОТ ВА КОМПЬЮТЕР
ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВОСИТАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ СИФАТИ
ВА САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ**

Суяров А.М

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, доцент

***Аннотация.** Бугунги кунда таълим самарадорлиги уқув жараёнида замонавий технологияларидан фойдаланишнинг сифатий характеристика-лари акс эттирувчи ОТМ фаолиятини стандарт курсаткичларини тахлил этишни такоза этади.*

***Таянч иборалар:** ахборот технологиялари, ахборот технологияларидан фойдаланиш масалалари, имкониятлари ва самарадорлиги, ўқув жараёнида фойдаланиш учун ахборот технологияларнинг замонавий воситалари.*

Ҳозирги кунда ахборот ва компьютер технологияларининг ривожланиши таълим соҳасига ўз таъсирини кўрсатиб келиш билан бирга, таълим жараёнини янги сифатий кўрсаткичларига эришишиш, бошқариш жараёнини тезлаштириш ва самарадорлигини ошириш имкониятини ҳам яратади. Таълим жараёнида компьютер технологияларидан фойдаланиш натижасида таълим тамойиллари, моҳияти, концепциялари ва ғоялари ўзгаради.

Янги педагогик ва ахборот технологиялари таълим-тарбия жараёнида ўқувчилар билимини ошириш ва мустаҳкамлаш учун янги методлар ва ёндошувлардан фойдаланишни кўзда тутди. Бунда жамиятни ахборотлаштириш жараёнининг ривожланаётган шароитда ўқувчиларни мустақил ҳаётга тайёрлаш, уларнинг истеъдод, қобилият, интилиш ва қизиқишларини шакллантиришга қаратилган масалалар муҳим ўрин тутди.

Ўқув жараёнида ахборот ва компьютер технологиялари воситалари-дан фойдаланиш сифати ўқув материаллари ва ўқувчиларга уларни етказиш тизими каби компоненталардан иборат омиллар билан аниқланади.

Ўқув жараёнини сифат ва самарадорлигини оширувчи ахборот таълим муҳити сифатли ҳисобланади, агар у ахборотлашган таълим тизими мақсади ва меъёрига мос келса, яъни у қўйидагиларни таъминласа:

- электрон ахборот ресурсларидан фойдаланиш имконияти;
- ахборот ресурсларининг шакли ва сифати талаб даражасида эканлиги;
- олинадиган ахборотларнинг тўлиқлиги, тезкорлиги ва ишончлилиги;
- ахборот олишнинг қулайлиги.
- ахборот ресурсларни йиғувчи, сақловчи ва хизмат кўрсатувчи ташкилий тузилманинг мавжуд бўлиши;

- таълим сифатини бошқариш жараёнининг баҳолаш тизими яратилганлиги ва фаолият кўрсатаётганлиги;
- ўқув жараёнини таъминлаш ва ўқитувчилар малакасини ошириш учун ахборот муҳити бошқа минтақавий ва чет эл ресурслари билан интеграллашганлиги;
- ўқитувчилар ва талабаларнинг ахборот саводхонлигини ахборот технологияларни замонавий ривожланиш даражасига мослаштириш мақсадида махсус курслар ташкил этилганлиги;
- турли даражадаги фойдаланувчилар учун мўлжалланган ва турли кўринишидаги электрон ахборот ресурслари мавжуд бўлиши;
- ахборот муҳитни ташкиллаштирувчи ва ўтказувчи локал тармоқлар ва замонавий дастурий воситалар билан таъминланганлиги.

Таълим тизимида ахборот ва компьютер технологиялари воситаларидан фойдаланиш сифатининг муҳим омили ахборот ресурсларидан фойдаланиш тузилмаси бўлиб, унинг тақиб кўйидагиларни ўз ичига олади:

- локал тармоққа кириш, ишлаш ва интернет тармоғи ресурсларидан фойдаланиш имкониятининг мавжудлиги ва сифати ;
- интранет ва интернет-серверларни ахборот-услубий тўлдирилган-лиги сифати ва мавжудлиги;
- таълим тизимини бошқариш жараёнини ахборотлаштириш учун дастурий воситаларнинг таъминланганлиги ва сифати;
- электрон ахборот ресурсларига кириш-ишлаш имконини берувчи ташкилий тузилманинг мавжудлиги;
- техник таъминот.

Бу тузилма кўйидаги асосий вазифаларни амалга оширади:

- ахборотларнинг тури ва ҳажми тез ўзгариб тураётган жамиятни ахборотлаштириш шароитида ўқувчиларни мустақил ҳаётга тайёрлаш ва уларнинг ижтимоий мослашиш имкониятини таъминлаш;
- талабалар ва ўқитувчиларни ахборот тизимида мослашишни, ўқув жараёнида ва кунлик иш фаолиятида замонавий ахборот технологияларидан самарали фойдаланишни ҳамда уларнинг ахборот маданиятини шакллантиришга ўргатиш;
- электрон информацион муҳитда қобилиятли, истеъдодли ва интилувчан баркамол шахсни шакллантириш;
- талабалар ва профессор-ўқитувчиларнинг узлуксиз ўз устида мукамал ишлаши учун шароит яратиш;
- талабаларнинг мустақил ишлаши, ижодий ва интулувчанлик қобилиятини ошириш учун шароит яратиш;

- талабаларда фан-техника, таълим ва бошқа соҳаларда рўй бераётган янгиликлар, ўзгаришлар ва ҳоказаларни ўрганиши мақсадида уларда яхши тизимга солинган предметлараро билим ва кўникмаларни шакллантириш;
- талаба ва профессор-ўқитувчиларнинг коммуникатив қобилиятини шакллантириш;
- ўқув жараёнини бошқарувини максимал даражада автоматлаштиришни, ҳосил бўлган миқдорий ва сифатий кўрсаткичларини баҳолаш, таҳлил ва башорат қилиш усулларида фойдаланишни таъминлаш.

Тажрибадан шу нарса маълумки, агар таълимни ташкиллаштириш ва бошқариш тизими янги ахборот– бошқариш моделлари билан етарли даражада таъминланмас экан, у ҳолда таълим жараёнида янги ахборот техноло-гиялари воситалари ва методларидан фойдаланиш орқали ўқитишнинг реал жараёнига кўрсатадиган ижобий таъсири унчалик сезилмайди.

Албатта, бу муаммони самарали ечиш баъзи бир объектив ва субъектив факторларга боғлиқ бўлиб, кейинчалик бу факторлар ўз-ўзидан таълим тизимини бошқариш бўйича зарур бўлган аниқ, етарли ва ўз вақтидаги ахборотлар билан тўлдирилиши керак бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Абдуллаева Б.С. Фанлараро алоқадорликнинг методологик - дидактик асослари. (Ижтимоий-гуманитар йўналишдаги академик лицейларда математика ўқитиш мисолида): Пед. фан. доктори илмий даражасини олиш учун ёзилган дис. –Т.: ЎзПФТИ, 2006. – 264
2. Демин А. Ю. Информатика. Лабораторный практикум: учебное пособие для среднего профессионального образования / А. Ю. Демин, В. А. Дорофеев. — Москва: Издательство Юрайт, 2019. – 133 с.
3. Ф.Закирова ва бошқ. Электрон укув-методик мажмуалар ва таълим ресурсларини яратиш методикаси. Методик кулланма, Т.: ОУМТВ, 2010. - 576.
4. Суяров А.М. Ways and models of providing integration of information technology science with mathematical sciences. «E3S Web of Conferences». Indexed by SCOPUS and submitted for indexing to Web of Science (CPCI) «E3S Web of Conferences» 402, 03016 (2023).
5. Henner E.K., Shestakov A.P. (2004). Information and communication competence of a teacher: structure, requirements and measurement system // Informatics and education. - No. 12.- P. 5 - 9.
6. Panina T.S., Dochkin S.A., Kletsov Yu.V. (2010). Levels of information and communication competence of pedagogical workers. - М .: Profi, 158 p.